

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam conclusionem obijciunt in primis Recentiores plura Scripturæ testimonia, quibus odium Deo tribuitur: dicitur enim Ecclesiastici 12. *Atrox odium habet peccatorum: Malachia: 1. Esau odio habuit. Psalmo. 5. Odium meum quod operatur inquit arem.*

Sed facillè responderetur, hæc & similia loca, in sensu metaphorico, & de odio improprie sumpto, & quatenus importat displicentiam de peccatore, esse intelligenda. Quia ut dicit Augustinus, quando ex verbis Scripturæ in sensu literaliter accipitur, aliquod sequitur absurdum, illa in sensu metaphorico intelligenda sunt: duplex autem, ut supra ostendimus, sequitur absurdum expositione odii strictè sumpti in voluntate divina. Primum est, illam ad malum sub ratione mali terminari. Secundum, Deo personam subditam displicere: contra illud Sapient. 11. *Solus dixit coram qua fecisti. Uade D. Thomas loco citato contra Gentes ait, Non nisi similitudine dicit, Deum aliqua odio habere.*

Objicies secundò: Odio habere aliquem, est velle illi malum, ut malum ejus est: sicut illum amare, est velle illi bonum, ut bonum ejus est: sed Deus vult peccatori malum, quia malum ejus est: Ergo illum odio habet. Major constat, Minor probatur. Deus vult peccatori pœnam ut pœnam: Sed pœna est malum subiecti cui infligitur: Ergo vult illi malum, quia malum ejus est.

Respondeo negando Minorem, ad ejus probationem, distinguo Majorem. Vult illi pœnam, reduplicativè & primariò, nego Majorem: specificativè, & secundariò, concedo Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam. In pœna enim duplex ratio invenitur, nempe quòd sit malum subiecto cui infligitur, & quòd sit ostensiva & manifestativa justitiæ divinæ, & ad pulchritudinem ordinis universi conducens. Actus ergo voluntatis divinæ terminatur primariò ad illam sub hac secunda ratione: sub prima verò ex consequenti tantum & secundariò; cum tamen ut propriè odium esset, primariò illam ut malum deberet respicere. Solutio est D. Thomæ loco citato contra Gentes, & Ferrarientis ibidem.

Instabis: Pœna ut manifestativa justitiæ Dei, & ad pulchritudinem ordinis universi conducens, est quidem bona Deo ut justo, & ut authori universi, non tamen ipsi reprobo cui infligitur, cum non sit illi utilis, vel delectabilis, ut constat: Ergo quamvis Deus velit illam, ut est ostensiva suæ justitiæ, & conducens ad pulchritudinem universi, non sequitur quòd non velit illam, ut est malum ipsius peccatoris cui infligitur.

Respondeo negando Antecedens: Cum enim Deus sit bonum universale omnium, illud quod est bonum respectu Dei, censetur etiam esse bonum ejus quicquidque creaturæ: unde pœna æternæ, ut divinæ justitiæ manifestativa, non solum est bona respectu Dei illam infligentis, sed etiam respectu subiecti cui infligitur: non quidem secundum particularem ejus inclinationem quam habet ad bonum proprium, sed secundum universalem inclinationem, quâ ut pars universi inclinatur ad bonum authoris illius. Itaque sicut in partibus corporis distingui solet duplex inclinatio, una particularis ad proprium bo-

Anum, alia universalis ad bonum totius, quæ principalior est, ratione cujus manus multoties se periculo, & scilicet, ad vitandum capitis periculum, exponit. Ita in partibus universi, duplex inclinatio solet distingui: particularis scilicet & universalis; ut in aqua videre licet, quæ secundum particularem inclinationem deorsum propendet, secundum universalem autem multoties ascendit, ad vitandum vacuum totius naturæ inimicum. Et corruptio quæ est contraria particulari inclinationi subiecti corrupti, est connaturalis & conformis universali inclinationi illius, quia est necessaria ad pulchritudinem & conservationem universi. Similiter in creaturis & effectibus Dei, duplex inclinatio debet distingui: altera ad bonum particulare, altera ad bonum universale, nempe ad bonum authoris. Dicimus ergo, quòd etiam pœna quam patitur reprobis, non sit illi bona, juxta particularem inclinationem; est tamen bona & utilis illi, juxta inclinationem universalem, quia conducit ad bonum authoris, nempe ad manifestationem justitiæ divinæ, ad quod per universalem inclinationem propendet.

Objicies tertio: Si in Deo non esset odium strictè sumptum, maximè quia illud debet terminari ad personam subsistentem, & ad malum sub ratione mali: Sed utrumque est falsum: Ergo ruit præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Major constat ex supra dictis: ex hoc enim duplici capite exclusimus odium à voluntate Dei. Minor autem in qua est difficultas, probatur quantum ad utramque partem. Et in primis quòd odium non debeat necessariò terminari ad rem ut subsistentem, sic ostenditur. Judex v.g. qui propter flagitium aliquem punit ex motivo justitiæ, verè & propriè illum odit, & tamen non vult illi pœnam, ex displicentia ipsius ut homo est, sed quia homo flagitiosus est: Ergo ad rationem odii strictè sumpti, non est necessarium quòd ex displicentia personæ subsistentis, ut subsistens est, procedat.

Confirmatur: Unus homo alium odio habet, odio strictè & propriè sumpto, & tamen non vult illi malum ut malum, ex displicentia ipsius quatenus homo est, sed quia ratio est illi inimicus: Ergo idem quòd prius.

Quod etiam odium strictè sumptum, non debeat terminari ad malum sub ratione mali, quæ est secunda pars minoris principalis, facillè suaderetur. In voluntate humana datur odium cum proprietate: Sed illud non terminatur ad malum sub ratione mali: Ergo non est de ratione odii strictè sumpti, terminari ad malum sub ratione mali. Major constat, Minor probatur. Cum enim objectum adæquatam voluntatis creatæ sit bonum, illa non potest velle aliquid nisi ut subinduit rationem boni, ac proinde omnis ejus actus ad bonum verum vel apparens debet terminari.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, quantum ad utramque partem. Ad probationem primæ, nego Majorem. Sicut enim homo seipsum assilgens ex displicentia proprii peccati, ut de illo pœniteat, non potest cum proprietate dici odio habere seipsum, sed ad summum odio habere peccatum quod cupit non esse; ita nec potest dici, judicem odio habere hominem quem condemnat, sed ad summum illius flagitia: hæc autem cum res subsistentes non sint, quarum proprium est amari & odio haberi, ut

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, quantum ad utramque partem. Ad probationem primæ, nego Majorem. Sicut enim homo seipsum assilgens ex displicentia proprii peccati, ut de illo pœniteat, non potest cum proprietate dici odio habere seipsum, sed ad summum odio habere peccatum quod cupit non esse; ita nec potest dici, judicem odio habere hominem quem condemnat, sed ad summum illius flagitia: hæc autem cum res subsistentes non sint, quarum proprium est amari & odio haberi, ut

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, quantum ad utramque partem. Ad probationem primæ, nego Majorem. Sicut enim homo seipsum assilgens ex displicentia proprii peccati, ut de illo pœniteat, non potest cum proprietate dici odio habere seipsum, sed ad summum odio habere peccatum quod cupit non esse; ita nec potest dici, judicem odio habere hominem quem condemnat, sed ad summum illius flagitia: hæc autem cum res subsistentes non sint, quarum proprium est amari & odio haberi, ut

in Bibli

inquit D. Thomas supra relatus, non possunt terminare odium proprie dictum.

Ad confirmationem, concessa Majori, nego Minorem. Nam licet causa displicentiae inimici sit injuria & offensa illata, illa tamen supposita, non solum injuria, sed etiam persona quae injuriam intulit, displicet offenso, quatenus vellet illam non esse.

47. Ad probationem secundae partis Minoris principalis, concessa Majori, nego Minorem. Ad cujus probationem, dicendum est, quod licet omnis actus voluntatis creata debeat terminari ad bonum, verè vel apparenter conveniens subiecto appetenti, non tamen omnis petit terminari ad bonum conveniens alteri subiecto, sed aliquando fertur ad malum alteri noxium. Et ita contingit in odio inimicitiae, nam odio habens aliquem, vult illi malum; quia illud quod alteri malum est, sibi ipsi judicat conveniens: unde terminatur ad illud, ut conveniens sibi, & ut alteri disconveniens, nocivum, & malum.

48. Contra secundam conclusionem, nullum proponit Suarez argumentum quod sitalicujus ponderis illud enim quod supponit, & non probat, nempe iram in suo conceptu formali solum importare appetitum vindictae, nec includere ordinem ad tristitiam ab offendente illatam, eadem facilitate negatur, quae asseritur; & constat esse falsum in iudice, qui cum sedato animo punit latronem, non proprie illi irascitur, sed solum exercet actum justitiae vindicativae. Unde cum D. Thomas 1. 2. quaest. 47. art. 1. ad 1. ait: *Ira non dicitur in Deo secundum passionem animi, sed secundum iudicium justitiae, prout vult vindictam facere de peccato: solum vult, aliquid ad perfectionem pertinens, quod in ira invenitur, nempe voluntatem puniendi peccata, in voluntate Dei reperiri, non autem ad aequam irae rationem, de cuius conceptu est ordo ad tristitiam ab altero illatam, ut ex eodem S. Doctore jam vidimus.*

DISPUTATIO VII.

De iustitia, & Misericordia Dei.

Ad quaest. 21. primae partis.

EX his quae diximus disputatione praecedenti de actibus & affectibus divinae voluntatis, facile colligi potest, quanam virtutes affectivae formaliter in Deo reperiantur. Nam quantum ad hoc observanda est communis regula Theologorum, qui statuunt tanquam certum, eas solum virtutes quae nullam in suo conceptu, seu ratione formali includunt imperfectionem, formaliter Deo competere. Ex quo principio inferunt, virtutes quae respiciunt alterum, ut superiorem, vel aequalem. ut religio, obedientia, pietas, observantia, &c. Vel quae versantur circa moderationem passionum: ut fortitudo, quae moderatur timorem; patientia & mansuetudo, quae habent moderari tristitiam & savitiam; & temperantia, quae circa moderationem delectationum corporearum versatur, formaliter in Deo non reperiri: quia huiusmodi virtutes in sua ratione formali includunt aliquam imperfectionem Deo repugnantem. Restat ergo solum difficultas, an iustitia & miseri-

cordia sint in Deo formaliter, vel tantum emittenter? quam hic breviter discutimus & resolvemus.

ARTICULUS I.

Quae iustitia formaliter Deo conveniat:

§. I.

Primituntur quae apud omnes sunt certa, & referuntur sententia.

SUPpono primò tanquam certum, iustitiam verè & proprie in Deo reperiri, abstractè pro nunc à speciebus illius, an scilicet illa sit legalis, commutativa, vel distributiva. Nam Deo passim Scriptura concedit attributum iustitiae, officiumque iudicandi iustè, & reddendi unicuique quod suum est: quod non metaphorice, sed cum omni proprietate Deus exercet. Unde statim in principio Genesis, ubi vulgata versio habet: *In principio creavit Deus caelum & terram, Hebraea legit: In principio creavit עולם ויבשה, id est, iudices: quia (inquit Tertullianus) a primario creator tam bonus quam & iustus. Pariter quædamque processit. Bonitas ejus operata est mundum, iustitia modulata est. . . . Iustitia opus est quod inter diem & noctem, inter caelum & terram, inter aquam superiorem & inferiorem, inter maris caelum & arida marem, inter luminaria majora & minora, diurna atque nocturna, &c. Omnia ut Bonitas concepit, ita Iustitia distinxit.*

Suppono secundò, iustitiam quae definitur Theologis & Jurisperitis: *Virtus ius suum unicuique tribuens*, in tres potissimum species dividi: scilicet in legalem, distributivam, & commutativam: omnis enim iustitia proprie dicta est ad alterum, ut docet D. Thomas 2. 2. quaest. 58. art. 2. Triplex autem potest fieri comparatio ad alterum: vel comparando partem ad totum, vel totum ad partem, vel partem ad partem. Si pars ad totum comparatur, est iustitia legalis, quae habet ordinare hominem ad bonum commune, & imperare adimpletionem legum in ordine ad bonum communitatis: si fiat comparatio totius ad partes, est iustitia distributiva, per quam, vel republicae vel caput ejus, nomine ipsius, distribuit bona vel poenas, pro mensura & proportione meritorum vel demeritorum. Si fiat comparatio partis ad partem, est iustitia commutativa, quae scilicet in contractibus, commerciis, & permutationibus, unus civis aequalitatem servat in ordine ad alterum. Legendus est S. Thomas 2. 2. quaest. 61. art. 1.

Suppono tertio: Praeter tres illas species iustitiae, esse alias virtutes ad iustitiam reductivè pertinentes, quae partes potentiales iustitiae appellari solent; quia imitantur quidem & amulantur rationem iustitiae, ab ea tamen deficiunt, vel quia non possunt reddere aequale, ut religio, pietas, & observantia. Vel quia licet possint reddere aequale, non habent tamen rigorosum debitum & legale, sed morale tantum, quod attenditur secundum honestatem aut decetiam, non verò secundum legis obligationem: ut liberalitas, gratitudo, fidelitas, amicitia, &c.

Suppono quarto: Iustitiam saltem legalem Deo formaliter reperiri. Haec enim, ut docet D. Thomas 2. 2. quaest. 58. art. 6. est in Principe absolute & in imperante & dirigente, in subditis autem secundario, & administrativè,